

In Vi, kmetie, steber naše države, up naših zatiranih bratov! Kier se narod zbira v pomoč zatiranim, tam ne sme manjkati Vas, ki poznate najbolje tute gospodstvo. Zato podprite mater zatiranih, zato pristopajte k »Jugoslovenski Matici«.

In nazadnje potrkamo tudi na Vaša vrata vi trojni iz delavskih vrst. Borimo se za lepšo bodočnost Vaših tovarišev, borimo se za gospodarski in duševni dobroti Vaših sotrpinov in zato pričakujemo tudi Vaše podnoro za naš svet in pravičen boj!

Vsem stanovom in vsem Jugoslovenom velja naš klic, naša prošnja. Združite se v skupnem delu, strinite se v vrstah narodnih borcev, da ho naš boj vselejši, da se ne ponove napake pretečenega leta. Naj bo novo leto vesel in pomemben pričetek naše lepše bodočnosti, našega narodnega vstajenja. Kadar bo ves narod združen v »Jugoslovenski Matici«, tedaj se to gotovo zvrsti. Zato pristopajte k »Jugoslovenski Matici« zato postanite njen član!

ANTON SKALA:

Vzgjajališče za vojne sirote v Sloveniji.

»Vojna nam je pobrala cvet našega naroda. Te nebrojne izgube moramo nadomestiti na tak način da nam niti en otrok ne gre v izgubo, da iz vsakega otroka naredimo koristnega člana naroda in države. — Dolžnost nas samih je, da k obnovitvi našega naroda pomoremo vsi. V Sloveniji imamo okrog deset tisoč vojnihih sirot.« S takim oklicem je zaprosila »Oblastna zaščita dece in mladine za Slovenijo« v aprilu 1920, vse prebivalstvo Slovenije, naj bi se oglašili oni, ki bi bili pripravljene brezplačno ali proti plačilu sprejeti za svoje ali v preskrbo po eno ali več sirot.

Morda se jih je mnogo odzvalo in je mnogo sirot na ta način oskrbovanih. Prav je tako, dokler jih kako drugače ne moremo oskrbovati. Seveda so pomisleki pri tem — kje na ni pomislekov — vendar na je za zdaj prvo, da si svoje sirote ohranimo. Med tem na premišljujemo, kaj lahko posameznik in kaj lahko vsi storimo, da ne bomo svojih sirot le ohranili, ampak jih tudi duševno dvignili in jim pomagali, da si bodo preskrbele dober, svoj kruh.

Kmalu na tem oklicu me je pot nanesla proti Topolšici. Ne vem, zakaj navajam kraj. Morda zato ker se včasih dogodi, da se človeku, le v gotovem kraju rodi misel, ki se mu vidi zdrava, izvedljiva in bi se mogla tudi uresničiti, na je radi tega ne zavrže ampak jo izroči lajnosti v presoji. Premišljeval sem o naših sirotah, o delu zanje in o tem, kaj bi še lahko storili, da bi čim najbolj pomagali njim in s tem tudi samim sebi.

Gotovo mi med nami nikogar, ki bi mislil da je dovolj, če svoje sirote porazdelimo med usmiljene ljudi, vse nadaljine na le-tem preustimo. Le, da ima vsaka svoj kotiček, vsak dan svoj grizljaj kruha in pa, da se ne oplašajo ne same, ne kdo drugi zanje, na dobro. Gotovo nihče tako ne misli. Sai so sirote nas vseh in vsi, prav vsi se moramo zanimati zanje. Ne le oni trenotek, ko nas onozore nase ampak vedno: od trenutka, ko so postale sirote, na do tedaj, ko smo jim pripomogli do dobrega lastnega kruha. Če bi naš narod kdaj zbiral denar, da bi ga naložil sebi v prid, za svojo obnovitev, za svojo okrepitev, bi najbolje storil, če bi ga naložil v telesno moč in duševno silo svojih sirot.

V doglednem času bomo potrebovali mnogo izobraženih obrtnih delavcev in pomočnikov. Potrebujemo jih že sedaj mnogo, potrebujemo tudi družih telesnih in duševnih delavcev, toda ta potreba se bo še izdatno povečala.

Ze zdaj, vedno bi morali misliti na to. In kako bi mogli bolje ukreniti ko, da bi svojim sirotam pomagali, da bi postale izobraženi obrtni delavci in pomočniki. Težje se to doseže, če so sirote porazdeljene med usmiljene ljudi, po raznih sirotišnicah, po raznih zasilnih zavetiščih. Mnogo laže bi se to zgodilo v za to zgrajenih in urejenih vzgajališčih, v katere bi se lahko vzprejelo do več sto sirot. V nekaterih vzgajališčih bi se izobrazile sirote v raznih obrtnih strokah, v drugih v poljedelstvu, vrtinarstvu, vinorejstvu, ži vinorejstvu zonet v drugih v gozdarstvu itd. Poleg teh bi bilo treba gospodinjstva, na tudi druge vzgajališče za deklice v katerih bi se izobrazevale za svoj bodoči poklic.

Klicu naj za vse to skrbi država, se sicer ne more oprekat, vendar na je

treba še kaj več. Država bo gotovo izdatno pomagala in storila svoje, če ho videla resno voljo v narodu. Mnogokrat bi država tudi iz lastnega nariba kaj storila — v tem vprašanju bi gotovo — toda manjka li sredstev —.

In to je tisti trdi orah ki se ga večkrat ne more razbiti. Ne bom ga načeljal, ker hi ga sam brezuspešno. Če bi res hoteli videti ledrce, bi ga morali načeti vsi, država in mi.

Če bodo naše sirote, potem na tudi naši otroci kdaj res tako srečni, da bodo imeli taka vzgajališča, naj napišem še to, kaj sem videl na dotu proti Topolšici.

Ko sem tedaj hodil kake pol ure iz Šoštana proti Topolšici, da bi obiskal tovariša, ki se zdravi tam v zdravilišču za oslabele sem se nehote ustavljal in se začudil kdaj so neki vzrasla ta poslopja na levi in desni ob poti, kier te bil še nedavno obsežen travnik na levi in borov gozdič na desni. Ker se niso bila vsa dela končana in so bli delavci še na stavbišču, sem stopil k vodji podjetja in poizvedoval, kaj grade. Prijazni gospod mi je razkazal vsa poslopja in vse delavnice ter mi razjasnil kolikor je mogel.

Te bo vzgajališče za vojne sirote. Izbrali so ta kraj, ker odgovarja vsem potrebam: na ravnam, okrog in okrog gozd, ne daleč od železniške postaje, v bližini zdravilišča in kopališča, ob topli vodi, ki ima dovolj sile, da bodo ob njej prav lahko obratovale vse delavnice, ki so zgrajene in namenjene za to vzgajališče.

V vzgajališču bo prostora za 500 sirot šestrazredne osnovne šole od 7 do 13 leta in za okrog 200 sirot od 13 do 17 leta, ki se bodo v rokodelski in obrtno strokovni šoli izobrazili za posamezne stroke. Zato delavnice v vzgajališču. Osnovna šola pa se priključi, da se bodo že gojenci te šole navajali in seznanjali z obrtnim stanom, da jim bo tem laže odločiti se za posamezne stroke. Sicer pa ne bo nobeden otrok siljen, da se posveti obrtnemu stanu. Oni, ki jih bo bolj veselilo poljedelstvo ali vrtinarstvo, gozdarstvo ali vinoreja itd., se bodo oddali v druga, za to urejena vzgajališča v drugih krajih naše domovine.

Razveselil sem se tega poročila ter se poslovil od prijaznega gospoda.

V. KLANŠEK:

Kmetijsko-nadaljevalni tečaji.

(Referat na zborovanju tržiškega krožka »Pedagoškega društva v Krškem« — v St. Janžu dne 18. novembra 1920.)

Kulturni in gospodarski pokret novejšega časa je potrebo splošne ljudske, posebno pa stanovske naobrazbe zdatno povečal, zato se je na novo odprlo veliko reformnih šolskih vprašanj in stara so se vnovi oživila.

Ni dvoma, da je vzgoja, ki ni individualna, brez prave podlage in ne more doseči uspehov, ker ne zadene v živo, da pa mora biti vzgoja z ozirom na stan prav tako individualna je umljivo in ker naše podeželske šole navadno zadenejo pravo pot, zato tudi bilježijo uspehe.

Da pa samo v ljudski šoli ne more dobiti kmetijski naraščaj dovolj stanovske naobrazbe in zavednosti, je umljivo, ker z mladino ljudskošolske dobe ni mogoče obravnavati kakih kmetijsko-gospodarskih ali drugih stanovskih vprašanj, vrhutega ima pa veliko preveč posla s splošno vzgojevalnim in izobraževalnim delom.

Ze pred 44. leti se je pokazala potreba, podati kmetiskemu ljudstvu kolikor mogoče specijelno stanovske naobrazbe in dokazovati, da je ta potreba danes še veliko večja, bi bilo le prazno izgubljanje besedi, zato je že davno sproženo vprašanje kmetijsko nadaljevalnih tečajev prišlo na novo v resno debato. Vidimo pa, da je od besedi do dejanja 44 let in še več.

Da se že do danes niso udeležili kmetijsko nadaljevalni tečaji, bi na prvi pogled zameril kmetiskemu ljudstvu samemu, zakaj jih odločno ne zahteva, pa kaj, temu je tuptam že ljudska šola neznaosna, zameril bi učiteljstvu, pa vem, da ne zna delati čudežev, zameriti pa moramo merodajnim v to poklicnim oblastem, ki še do danes niso na jasnem, kako in na katerem koncu naj se lotijo tega vprašanja, o kojega nujnosti in važnosti so prav tako prepričane, kakor mi.

Potom kmetijsko nadaljevalnih tečajev je dati kmetiskemu naraščaju priliko do stanovske naobrazbe in strokovnega upogleda v kmetijstvo, do tega zaključka smo srečno prišli in preko njega ne gre. Učitelj naj sam po svoji najboljši vednosti in vesti ustanavlja kmetijsko nadaljevalne tečaje, no, saj nekateri so jih že, pa jih bodo še, tudi jaz ga bom, če mi ne

bodo navalili preveč drv pred noge, ampak ta način ustanavljanja je odvisen od kraja in terena, na katerem učitelj deluje, torej so tudi uspehi le enostranski in ne popolni. Vsa stvar izgleda, kakor da si merodajne oblasti natikajo učitelja na roko kot rokavico, s katero segajo potem v ogenj po kostanj. Verjemite, no pa saj veste, da ima učitelj na deželi vso dušo in vse srce za kmetisko ljudstvo, on živi in dela zanj, ampak oblasti naj mu store vsaj malo v pomoč.

Vse kaže, da do definitivne rešitve vprašanja idealnih kmetijsko nadaljevalnih tečajev, kakoršni so bili zamišljeni po nadič, A. Skulj še dolgo časa ne bo prišlo, zdi se mi pa to tako važno in nujno, da bi bila jako umestna vsaj delna rešitev tega vprašanja in sicer na ta način, da se sedanje ponavljalne šole z uradno odredbo takoj reorganizirajo po načrtu kmetijsko nadaljevalnih tečajev, katere bi poleg obveznih učencev neobvezno obiskovali tudi dečki od 14 do 16 leta. Na ta način bi dobili učitelji vsaj malo temelja, na katerega bi gradili, kajti doslej je viselo vse preveč v zraku. To naj bi bila pa le prehodna rešitev. Pripravljen sem na mnogo raznih ugovorov, pa če ima kdo bolj pripraven in lažje izpeljiv nasvet, kar na plan z njim, samo da pridemo kam naprej.

Načrte za pouk v kmetijsko nadaljevalnih tečajih, ki so delo učiteljev krškega okraja, je dokončal kmetijski svetnik Rohrmann. Te načrte bi trebalo vidirati na zborovanjih učiteljskih društev in potem razposlati šolskim vodstvom v uporabo.

Važno je tudi vprašanje učnih moči. Kmetijsko nadaljevalne tečaje je po mojem mnenju posplošiti in gledati, da če le mogoče poučuje v njih učitelj, ki je obiskoval kmet, tečaj za ljudskošolske učitelje ali pa že itak priznan učitelj strokovnjak. Samo znanje kmetijstva, ki se ga pridobi na učiteljišču bo le malo pretesno in se tudi z ozirom na druge predmete in kratko odmerjeni čas zadevni pouk na učiteljišču ne da dovolj razširiti. Preurediti bo treba kmetijske tečaje za ljudskošolske učitelje tako, da bodo obiskovalci znanje kmetijstva lahko bogato povečali in temeljito poglobili. Ne vem, zakaj imajo nekateri tak strah pred temeljitim in globokim poukom v teh tečajih; prepričan sem, da ni nobenemu učitelju za patent kmetijskega strokovnjaka, če tudi bi imel marsikdo pravico do njega. Ne vem, ali bi šla zahteva, da naj se da učitelj, ki se je odločil delovati na deželi med kmetiskim ljudstvom, prilika, da se pripravlja na svoje delo s temeljitim kmetijskim poukom, morda res predaleč in preko cilja, — dvomim jaz in še marsikdo.

Glede učnih knjig je omeniti, da Stiasnyjevo »Berilo« in »Računica« izvrstno odgovarjata svojemu namenu v sedanjih ponavljajnih šolah in bi bili to zaenkrat tudi najboljši knjigi za kmetijsko-nadaljevalne tečaje, vendar pa bo treba naprositi gospoda nadzornika Stiasnyka, da prične takoj zdrugo pomnoženo izdajo »Berila« in tudi »Računice«. Berilo bo rabilo precej več strokovnih člankov iz vseh panog kmetijstva in računica naj bi vsebovala več strogo kmetijskih računskih primerov. Poleg učnih knjig za učence ho pa treba učiteljem strokovnih pomožnih knjig, s katerimi jim bo zdatno olajšano delo.

Končno pa bodi na ves glas povedano, da je honorar za poučevanje na kmetijsko nadaljevalnih tečajih zjednačiti z onim na obrtno nadaljevalnih šolah.

Uverjen je lahko vsakdo, da stori učitelj na deželi več kakor veleva mu stan, seveda brez energične opore od strani merodajnih mest ne more prekoračiti vseh zaprek in bodo na ta način splošni in idealni kmetijsko nadaljevalni tečajji še dolgo le pobožna želja nekaternikov.

Teze:

1. Potreba stanovske in strokovne naobrazbe kmetiskega ljudstva je dokazana.
2. Podeželska narodna šola vzgajaj individualno v stanovskem zmislu.
3. Specijelno stanovsko naobrazbo pa je podati v kmetijsko nadaljevalnih tečajih in je glede njih ustanavljanja in organizacije priti čimpreje od besedi do dejanja.
4. Dokler se zainteresirane oblasti ne bodo resno lotile dela in dale učiteljstvu potrebne podlage na katero se naj opira, bodo uspehi na tem polju le enostranski in ne povoljni.
5. Do definitivne rešitve tega vprašanja je sedaj obstoječe ponavljalno šolo z uradno odredbo takoj reorganizirati po načrtu za kmetijsko nadaljevalne tečaje, vendar pa naj bo to le prehodna rešitev.
6. Vidirati je na zborovanjih okr. učiteljskih društev že izdelane učne načrte in jih takoj vpslati šolskim vodstvom v uporabo.

7. Oblasti naj skrbje za zadostno število učnih moči, t. j. takih učiteljev, ki so obiskovali kmetijski tečaj, ali so pa priznani strokovnjaki.

8. Kmetijski tečajji za učitelje naj se razširijo in preuredijo tako, da bodo imeli obiskovalci priliko na učiteljišču in privatno pridobljeno znanje kmetijstva razširiti in poglobiti.

9. Kot učni knjigi zadostujeta zaenkrat Stiasnyjevo »Berilo« in »Računica« v tem obsegu vendar pa je gledati, da pridemo čimprej do izpopolnjene izdaje teh dveh knjig.

10. Učiteljem kmetijsko nadaljevalnih tečajev je preskrbeti strokovnih pomožnih knjig.

11. Honorar za poučevanje je zjednačiti z onim na obrtno nadaljevalnih šolah.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

VSEM OKRAJNIM UČITELJSKIM DRUŠTVOM!

Poslilite čimprej sezname ker jih nujno potrebujemo! — U. I. U. — po-verjeništvu Ljubljana.

Društvene vesti.

+ Radovljiško okrajno učiteljsko društvo ima svoj občni zbor dne 15. januarja t. l. na Jesenicah. Ob 9. uri dop. je oled tovarne, nato pa takoj zborovanje. Kosilo je pravočasno prijaviti šolskemu vodstvu na Jesenicah.

+ Občni zbor »Učiteljskega društva za meriborski šolski okraj« bude v četrtek 13. jan. ob pol 11. uri v mali dvorani Narodnega doma v Mariboru. Dnevni red: 1. Nagovor, 2. Poročila tajnika in blagajnika, 3. Volitev novega odbora, 4. Predavanje tov. Klemenčiča: »Sedanje stanje zemljepisne metode, 5. Pogovor o novih društvenih pravilih, 6. Volitev pevovodje, 7. Slučajnosti. Pevci in pevke se zberejo pol ure poprej, prasi se jih naj vadilo pesmi in prineso prejete note seboj. Spodaj v gostilni pa bude ob 10. uri odborova seja. Pridite vsi! Marija Godec, predsednica.

+ Slovenjebistriško učiteljsko društvo ima v četrtek dne 13. jan. t. l. ob 10. uri svoje glavno zborovanje v Slov. Bistrici, Vzpored: Pozdrav — dopisi — poročila — še enkrat pretresovanje načrta novih društvenih pravil — pregled seznama članov društva in istega izpopolnitev — eventualno predavanje — poročilo blagajničarja — izvolitev novega odbora — slučajnosti. Posebnih povabil se ne bo razposlalo. Radi seznama članov mora biti udeležba polnoštevilna. Odbor.

+ Novomeško učiteljsko društvo. Zaradi ukinitvenja vlakov se preloži za 15. t. m. določeno zborovanje na nedoločen čas. Zborovanje se naznani pravočasno v Tovarišu. — Predsednik.

+ Učiteljsko društvo za Ptuj in ptujski sodni okraj bude imelo v četrtek, dne 13. prosinca v ptujski Mladiki občni zbor. Začetek točno ob 10. uri.

Spored: 1. Prijava novih članov; 2. Odobritev zadnjega zapisnika in društvenih pravil, ki jih je sestavil društveni odbor; 3. Dopisi; 4. Tajništvo in blagajniško poročilo; 5. Volitev novega odbora; 6. Razne stanovske in šol. zadeve. Odbor pričakuje, da se bodo občnega zbora udeležili vsi zavedni tovariši(ice) iz Ptujja in ptujškega sodnega okraja.

+ Učt. društvo za ljubljansko okolico je zborovalo 29. dec. 1920 v šoli na Ledini. Predsednik tov. Žirovnik pozdravi navzoče posebej še prisotnega novega okr. šol. nadzornika tov. Rapeta. Ta se za pozdrav prisrčno zahvali ter v vznešenih, pesniško navdahnjenih besedah izjavi, da hoče biti pravi prijatelj in svetovalec učiteljstvu. Pravi: Učitelji smo, prijatelji smo, tovariši smo! Delujmo skupno, vzajemno, da bomo vsi svet služili domovini sveti! Delujmo vsi za uspeh šole, podpirajmo drug drugega!

Predsednik omeni, da je umrla na Vrhniki blaga zvesta, idealna tovarišica A. Pleškova. V čast njenemu spominu se navzoči dvignejo.

Ker tajnik nima novega poročila radi tega, ker ni imel društveni odbor od zadnjega obč. zbora nobene seja, važnejše stvari, kar se tiče šole in učiteljstva pa so itak znane, predava predsednik o šoli in metodi v obč. Njegova izvajanja so vzbudila splošno zanimanje. — Nova društvena pravila sprejme obč. zbor soglasno. Društveni odbor ostane na željo navzočih, stari, Obč. zbor sprejme soglasno sledeče predloge:

1. Glede snovanja uradniških gospodarskih zadrug se učiteljstvo okraja pridruži resolucijam ljublj. učit. društva po izvanjanju tov. A. Skulja.
2. Ker učiteljstvo našega okraja nima svojih zastopnikov v okr. šol. svetu, se UJU pov. Ljubljana naprosi, da izposluje pri viš. šol. svetu, da ta čimprej imenuje v ta zastop 2 zastopnika in sicer tov. I. Žirovnika iz Borovnice in A. Korbarja iz Preserja.
3. UJU pov. Ljubljana se naprosi, da posreduje, da se službena mesta pravočasno in redno razpišejo, ker mnogo tovarišev(ice) čaka že po 5 in več let po sposobnostnem izpitu na stalna mesta.